

Az írók Európája

Izlandról

AUÐUR AVA ÓLAFSDÓTTIR ■ Számomra Izland a csend hazája. Kétségtelenül ez itt a legjobb. A csend. Izland az én személyes, privát kolostorom. Olyan kevesen vagyunk, hogy legfeljebb egy-egy szomszédal osztozunk egy négyzetkilométeren. Ha Izlandon él az ember, soha nem kell megszire mennie, hogy egyedül lehessen.

JÓN KALMAN STEFÁNSSON ■ Kicsit bizonytalan képünk van saját magunkról. Vagy mondjuk úgy: egy kicsit homályos képünk. Gyakran tapasztalom. Például ott az első kérdés, amit az idegeneknek felteszünk: „How do you like Iceland?” Mi mást bizonyítana ez, mint hogy milyen rettenetesen kevés az önbizalmunk? Attól is tartunk, hogyan látnak bennünket kívülről. Rettegünk, hogy parasztnak tekintenek minket, nem egy modern nemzet tagjainak.

ARTE ■ *Milyen helyet foglalnak el az írók ezen a távoli, sarki szelek fújta fekete szigeten, az óceán közepén, Európa és Amerika között? Jóval többet tudunk szertelen vulkánkitöréseiről és elsöprő gazdasági válságáról, mint lakói irodalomszeretéről, amelyből az izlandi írók egyedülálló ereje és nyelve táplálkozik.*

Auður Ava Ólafsdóttir könyveinek egyik főszerplője a természet. Rigning í november című regényében a főbősnő egy nap faképnél hagyja férjét és szeretőjét, hogy körülutazza a szigetet, szembe szállva az elemekkel. Jellegetes izlandi szituáció.

AUÐUR AVA ÓLAFSDÓTTIR ■ Ez az ország tulajdonképpen tele van bizonytalansággal, váratlan és kiszámíthatatlan dolgokkal. Gondolkodtam már azon, hogyan hat ez a könyveimre. Felteszem, hogy olvasás közben az emberek megsejtik ezeket az összefüggéseket. Mindenesetre éppen a váratlan és a kiszámíthatatlan teremti meg a feszültséget, az izgalmat egy történetben. Igen, olyan szigeten élünk, ahol sok aktív vulkán van, amelyek bármikor kitörhetnek. De hát ez a mi valóságunk. Megtörténhet holnap, de lehet, hogy csak tíz év múlva. Ezek a dolgok az életünk részei, nem tehetünk ellenük semmit.

JÓN KALMAN STEFÁNSSON ■ Izlandon, helyesebben Izland alatt törésvonal húzódik, mintegy kétfelé vágva az országot. Az egyik oldalán az amerikai, a másikon az európai tektonikus lemez. Van ebben persze valami mélyen szimbolikus is: mi valóban két világ között élünk.

ARTE ■ *A Norvégiából és Írországból érkező hajdani hajósok ezt a törésvonalat szemelték ki az első parlament (tulajdonképpen országos népgyűlés) megalapítására 930-ban. Ám a földrajzi törés egyben Izland sérülékenységét és elszigeteltségét is jelképezi, melyet Jón Kalman Stefánsson csodálatosan ír le műveiben.*

Szinte félelmetesen „lángoló” barokk prózája életet lehel az északi fjordok vidékén élő halászközségek világába, amelyek számára az égbajlat és a tenger napi állapota élet-halál kérdése.

Aki szigeten él, annak a látóhatára a tenger

JÓN KALMAN STEFÁNSSON ■ Aki szigeten él, annak a látóhatára a tenger, mindenütt csak a tenger, és ebben a körben kell léteznie. Bármilyen irányba fordul, a tengert látja. A tenger pedig egyfajta örökkévalóság, amihez kizárólag isten hasonlítható. És ne felejtjük el, hogy a tenger tartott minket életben. A tenger, vagy inkább a halak Egyébként a tenger is ölt meg bennünket. Ha belefuladsz, megszűnik az élet, megszűnik a remény. Ha valaki író, és nem erről ír, akkor jobban teszi, ha más elfoglaltság után néz. Menjen el úrhajósnak, tudom is én. Ha valaki Izlandon él, és nem a tengerről ír, akkor egyszerűen nem érdemes írnia.

Még emlékszem az első utamra ide, Ísafjörðurba. Talán 1997-ben lehetett. A készülődés a földet érésre, amikor a parányi gép a fjord fölé repül, és egy ideig a hegvydallal párhuzamosan halad. Az ember azon tűnődik, hogy a sziklafal nem kezd-e mindjárt követet hajjgálni, hogy leszállásra kényszerítse a gépet... Hát, elég vicces. Aztán földet értünk, leereszkedtem a lépcsőn a betonra, és ott a hegyek fogadtak, olyan tizenkétezer méteres hegyek. Így szólnak: az isten szerelmére, hát te hol voltál mostanáig? Azonnal tudtam, hogy meg kell írnom ezt a helyet.

ARTE ■ *Jón Kalman Stefánsson a zord, jeges fjordok közé helyezte a 19. század végén játszódó trilógiájának cselekményét. Egy eltűnőben lévő világról ír, a koldusszegény tőkebal-halászok világról, akiknek az életét gyökeresen felforgatja az ország brutális belépése a modern korba. Hőse, Baldur már az új generációhoz tartozik.*

JÓN KALMAN STEFÁNSSON ■ Baldur azok közül való, akik új életre vágynak. Másképp akar élni, nem úgy, ahogy az emberek akkoriban éltek erre felé. Oktatásra vágyik, tudásra. Tágasabb világot szeretne, és ezt egyebek között az irodalomban és a költészetben véli megelni.

A jó irodalom képes arra, hogy megnövelje a teret. Kitágítja a világot, és arra készítet, hogy kérdezzünk. Hogy kételkedjünk. Végül a *Himnariki og helvíti*-ben (Menny és pokol) Baldur annyira belemerül a versekbe, hogy még a kabátját is elfelejti, és halálra fagy. Vajon a költészet hibája ez? Félelmetes, halálos dolog-e az irodalom? Azt gondolom, hogy az irodalomnak veszélyesnek kell lennie. Veszélyesnek és szépnek. Az embereket el kell vezetnie a felejtéshez, de az emlékezéshez is. El kell juttatnia őket a kérdéshez és a kételkedéshez. És mindenekelőtt meg kell változtatnia az

életet. Bardur talán éppen azért hal meg, mert másképp akar élni.

ARTE ■ *A hó és az árnyak földjén a túléléshez szükség volt egy párbuzamos világra. Elszigeteltsége miatt Izland évszázadokig kísértetek járta vidéknek számított, ahová nagyon kevesen merészkedtek el. Még ma is bizonytalan a batárvo-nal látható és látbatatlan, élet és halál, jelen és múlt között. Továbbra is elfek és visszajáró lelkek népesítik be a modern izlandiak lelkét és irodalmát. Itt annyira végtelen a tér, hogy úgy tűnik, mintba megállt volna az idő. A természetfölötti dolgok batása alól még egy olyan sikeres krimi-szerző sem menekülhet, mint Arni Thórarinsson. Mindegyik regénye egy-egy legendából vagy népmeséből származó idézettel kezdődik.*

ARNI THÓRARINSSON ■ Fogalmunk sincs, hogy ezek a jelenségek a valósághoz tartoznak-e vagy sem. Mindenesetre a népmeséinkben nagyon elevenen fennmaradtak. Majdnem minden könyvemben párhuzamot vonok irodalmi örökségünk és a mai társadalom között. Úgy gondolom, ettől mélyebb értelmet nyer, amit írok, és egyben nemzeti történelmünk egyes vonatkozásaira is rávilágít.

Egyébként én már láttam kísértetet, Párizsban, és kisördögöket is, egy festményen, a nagyapámnál. Egyszer régen hirtelen felébredtem az ágyamban, abban a szent pillanatban, amikor kilométerekre a házunktól a nagymamám meghalt a kórházban. Természetfölötti erőket lássunk ebben? Vagy mindez tökéletesen természetes? Nem tudom, de számomra valóság.

JÓN KALMAN STEFÁNSSON ■ Amikor a könyveimben kísértetekről, hazajáró lelkekről írok, nem biztos, hogy valóban azokról van szó. Lehetnek egyszerűen az emberi agy vagy a fáradtság előidézte jelenségek. A kimerültség, a rémület annyi mindent szülhet. Az ember például tomboló viharba kerül, nem tudja világosan kivenni a dolgokat, fogalma sincs, hogy amit lát, az ember vagy egy szikla. Az irodalom szépsége is ebben rejlik.

ARNI THÓRARINSSON ■ Mindenekelőtt olyasmikre gondolhatunk, hogy azelőtt este és éjszaka nem volt közvilágítás. Ilyenkor működésbe lép a képzelet, az ember olyasmiket lát és hall, amiket napvilágnál nemigen. Valahol itt lehetnek a gyökerek. Még nagyon benne vannak a tudattalanban, s olykor a tudatunkban is felszínre bukkannak.

ARTE ■ *A sötétség és a véget nem érő téli éjszakák kedveznek a képzeletnek és az irodalmi alkotásnak az elszigetelt tanyákon. Így örököstették tovább az izlandi sagákat, melyek többnyire azt regelelik el, hogyan férkőzik be az erőszak egy békére ábitó társadalomba. Mái elősorban belőlük merítjük tudásunkat az első izlandiak életéről.*

SJÓN
(Egyed Veronika ford.)
A macskaróka
A cethal gyomrában
Magvető, 2015

MAGNASON,
Andri Snaer
LoveStar
(Papolczy Péter ford.)
Gondolat, 2012

Időláda
(Patat Bence ford.)
Gondolat, 2015

„Hogyan kerülünk gazdasági válságba, és hogyan jussunk ki belőle?”
(Böröczki Tamás ford.)
Magyar Lettre Internationale, 44

WEINBERGER,
Eliot
„Izland”
(Varró Zsuzsa ford.)
Magyar Lettre Internationale, 38

A mi székesegyházaink az izlandi sagák

JÓN KALMAN STEFÁNSSON ■ Nálunk nincsenek katedrálisok, nincsenek ember által épített műemlékek, nincsenek ókori amfiteátrumok. Egyetlen olyan hely sincs, ahová elvihetsz valakit, és azt mondhatod neki: „Íme a történelmünk”. A mi székesegyházaink az izlandi sagák.

AUDUR AVA ÓLAFSDÓTTIR ■ A sagák alkotják irodalmi örökségünket, és egyedülállóak a világon. Már megírásuk idején is azok voltak. A középkorban, főként a 13. században születtek. A sagákban elmesélt történetek kezdetben szájhagyomány útján terjedtek. A régebbi generációk, például a nagyszüleim, még valódi történelmi dokumentumokat láttak bennük, nem irodalmat. Hajdan létezett személyekről szólnak, akik felé a gyökereink visszanyúlhatnak. Az izlandi sagák az őseinket viszik színre.

Minden saga családtörténettel kezdődik, amely a gyarmatosítókig nyúl vissza. Ez nagyon izlandi dolog, kicsit olyan, mint amikor megkérdezik, melyik családhoz tartozol. Ez az egyik legjellemzőbb kérdés itt Izlandon. Ma már eltűnően van... legutóbb tavaly, vidéken tették fel nekem a kérdést: te melyik nemzetséghez tartozol?

ARTE ■ *Ebben a 320 000 lakosú kis országban nincsenek családnévek: mindenki valakinek a „fia” vagy a „lánya”. Stefánsson Stefan fia, Thórarinsson Thórarin fia, Ólafsdóttir pedig Ólafur lánya. Reykjavíkban, a fővárosban egész negyedek viselik különböző sagák hőseinek a nevét.*

AUDUR AVA ÓLAFSDÓTTIR ■ A *Laxdæla saga* volt az első, melyet kislányként olvastam. Van egy szereplője, akiről nem neveztek el utcát Reykjavíkban: Melkorka, az ír hercegnő, Mýrjartan lánya. Mindjárt teljesen lenyűgözött. Melkorkát tizenöt évesen elrabolják és szolgásként kényszerítik. Izlandra egy viking hozza magával, akitől fia is születik. Lázadásból némának tette magát. Amikor a gyermek két éves lesz, a viking meghallja, amint anyjával beszélget a patakparton. Azt hiszem, ettől az olvasmánytól eredeztethető a vikingekkel szembeni ellenszenvem... Sok évvel később bukkant elő *Afleggjarinn* (*Rosa Candida*) című regényemben, ahol egy fiatalember három rózsahajtással a tarsolyában nekivág a világnak. Nem azért utazik messzire, hogy gyilkoljon, raboljon, vagy értékes könyvtárakat égessen porig, mint a vikingek tették. Azért utazik, hogy adjon, hogy egy kertben dolgozhasson valahol.

ARNI THÓRARINSSON ■ Amikor előkészítettem, végiggondoltam *Tími nornarinnar* (A boszorkány ideje) című regényemet, kedvem támadt rá, hogy megidézzem Skarphédinn, az egyik leg híresebb saga-hős gonosz tetteit egy olyan szereplőn keresztül, aki egyszerre modern és történelmi figura. Így született meg Skarphédinn Valgardsson. Ma az egész világot ilyen emberek dirigálják, és érdekes közelebről megvizsgálni, hogy ez mit mond el rólunk. Rólunk, akik nem vagyunk narcisztikus pszichopaták, mégis hagyjuk, hogy ilyen emberek kormányozzanak országokat és földrészeket.

ARTE ■ *Ezek a véres középkori családi históriák a mai olvasók számára is időszzerűek, sőt ha akarják, az eredeti szövegeket is olvasgatják. Nincs még egy ország, ahol a középkori nyelvi annyira értető maradt volna a modern ember számára, mint itt. Az izlandi nyelvi sikeresen*

alkalmazkodott a modern világhoz, anélkül hogy alkotó lendületét elveszítette volna. Ahogy mindmáig fennmaradt nébány ősi betű is, például a þ, þ (thorn vagy þorn).

AUDUR AVA ÓLAFSDÓTTIR ■ Ezek a betűk megmaradtak, ahogy az izlandiak is megmaradtak. Keményen meg kellett küzdenünk a túlélésért, egészen az ötvenes évekig. A 18. század elején gyakorlatilag kihaltak voltunk ítélve: mindösszes harmincezen lehettünk. Nyugodtan mondhatjuk, hogy túlélők vagyunk, ahogyan ezek a betűk is, és maga az irodalmunk. De a jó irodalom időtlen, ezt bizonyította a 2011-es Frankfurti könyvvásár is, ahol díszvendégek voltunk. A sagákat újra lefordították németre, és kis példányszámban kiadták. Azonnal elkelt az összes! Úgy gondolták, el fog telni úgy tíz év, mire az első kiadást eladják... de ezeknek a műveknek majdnem akkora sikerük volt, mint a bűnügyi regényeknek.

Nem tudom, hogy kiváltság-e izlandiul beszélni. Nekem nem volt más választásom, hiszen itt születtem. Amikor kicsi voltam, sokat tűnődtem azon, hogy milyen fura sors egy ilyen isten háta mögötti szigeten jönni a világra. Egyébként amióta az eszemet tudom, gyakran voltam azon a ponton, hogy elmegyek. De alighogy külföldön vagyok, már a hazatérésre készülök. Ez amúgy visszatérő téma az irodalomban is, a középkortól kezdve: el akarok menni, vissza kell jönnöm... Nem véletlen hát, hogy a *Rosa Candida* főhőse külföldre megy, hogy rózsakertész lehessen, és megtanuljon egy eltűnéssel fenyegetett nyelvet. Nem tudjuk, honnan jön ez a fiatalember, de azt igen, hogy olyan nyelvet beszél, amit kevesen, és ami lehetne akár az izlandi is.

ARTE ■ *Ez az ezeréves nyelv a 13. század óta képes volt ellenállni a norvégok, majd a dánok hatalmának. Az írók kapták örökül, és tudják, hogy kincset tartanak a kezükben, amelyet művelni és védelmezni kell.*

Nem véletlen, hogy Jón Kalman Stefánsson költői pályára készült. A költészet az irodalmi és politikai megújulás fontos tényezője Izlandon a 19. század óta, amikor az ország megpróbált kilépni a dán uralom alatt töltött „bosszú éjszakából”.

JÓN KALMAN STEFÁNSSON ■ A könyveimben elbeszélte a történetet a 19. század vége felé játszódik, de ez a választás nem feltétlenül kapcsolódik a függetlenségért vívott harchoz, amely úgy 1830 táján kezdődik és 1944-ig tart. Azért választottam ezt a korszakot, vagy azért választott engem ez a korszak – ezt sosem lehet pontosan tudni –, mert Izlandon akkor erőteljes változások mentek végbe. A korabeli nagyhatalmú kereskedők egyben hajózási vállalkozók is voltak, és a halászatot is a kezükben tartották: a falvak egész életét ők irányították. Tulajdonképpen a sajátjuknak tekintették a falvakat. Hatalmuk egy nagyon primitív gazdasági rendszeren alapult. Az emberek beszéltették a kereskedőkhöz a termékeket: a halat, a húst, a gyapjút, de szinte soha nem kaptak érte pénzt, inkább egyfajta csere zajlott. A kisemberek ezért eladósodtak, a helyzetük bizonytalanná vált, a kereskedőké viszont egyre szilárdabbá. Ez visszatérő jelenség volt a történelmünkben századokon keresztül, és tulajdonképpen a 21. század elején tetőzött. A hírhedt gazdasági összeomlás egyik oka, hogy mi, egyszerű polgárok, vigan költekeztünk erőnkön felül.

ARTE ■ *A halakban gazdag Észak-Atlanti óceán napjainkig a meggazdagodás fő forrása Izlandon. Arni Thórarinsson, aki több mint harminc évig dolgozott újságíróként nagy izlandi napilapoknál, jól ismeri ezt a témát.*

ARNI THÓRARINSSON ■ A halászatból származó vagyon azoknak a kezében összpontosul, akik a kvótákat birtokolják, vagy mert megvették, vagy mert megörökölték. Izlandon a hajózási vállalkozók hagyományosan a vagyonos osztály tagjai.

Vannak persze más milliomosok is, köztük a befektetők új nemzedéke. A halászat és a halipar azonban nemcsak gazdasági, hanem lélektani állandó is. Lelkünk mélyén máig halászok maradtunk, és ez mind a viselkedésünkben, mind a gondolkodásunkban megmutatkozik. Mondhatnám, az egész ország mentalitásának egyik meghatározó eleme. Mi nem tervezünk hosszú távra, ellenkezőleg, csakis rövid határidőre. A következő halászati idényig, vagy akár csak a hajó soron következő kifutásáig. Aztán várunk, amíg kiderül, hogy jó volt-e a fogás.

ARTE ■ *Bűnügyi regényeiben Arni Thórarinsson a bajomágnások világát, a halászatot, a pénzügyi köröket és a média összefonódását leplezi le. Ennek áldozata többek között a szerző hasonmása, az újságíró Einar, akinek lapját nagy étvágyú pénzemberek vásárolják fel.*

ARNI THÓRARINSSON ■ A hajótulajdonosok és halászati vállalkozók megvásárolták az egyik napilapunkat, kétségtelenül azért, hogy ellene szegüljenek a változásoknak, legalábbis azoknak, amelyek a halászati szabályozó rendszert érintetik, és hogy továbbra is optimális gazdasági feltételeket biztosítsanak a legnagyobb halászati üzemek számára. Legalábbis feltételezem, hogy ez volt a cél; és nem az a benyomásom, hogy különösebben érdeklődnének a politikai, kulturális vagy bűnügyi újságírás és a tájékoztatás minősége, meg efféle dolgok iránt. Azért fektetik be ezt a tömérdek pénzt, hogy személyes érdekeiket védelmezzék.

ARTE ■ *Thórarinsson könyveinek főbőst nem Reykjavíkba helyezi, ahol az izlandi lakosság fele él, hanem az ország egy másik, még északibb városába, a 17 000 lakosú Akureyribe. Olyan társadalmat mutat meg, amelybe alattomosan beszívárog a bűnözés, hiába tűnik a törvény és a rend még szilárdabbnak, mint másutt.*

ARNI THÓRARINSSON ■ Nincs szükség sok bűntényre ahhoz, hogy kimit írjon az ember. Főlöleges egész tömegnyi szereplőt csatasorba állítani. Böven elég, ha ketten vannak: egy bűnös és egy áldozat. Nem hinném, hogy a bűnözési arányszámon vagy a népsűrűsége múlnának a dolgok. Persze igaz, hogy az izlandi krimikben több bűntényt követnek el, mint a valóságban... Engem nem mindig maga a bűntény készítet az írásra, sokkal inkább az a téma, amelyet fel akarok vetni. Lehet szó olyan eseményről, amely megrázta a társadalmat, változásokról, feszültségekről, társadalmi vagy politikai frusztrációról. A könyv születéséhez az első szikra bármiből eredhet; ha megtalálom a témát, amelyről írnok „kell”, a bűntény szinte már magától társul hozzá. A bűntény természete a témából adódik.

ARTE ■ *Izlandon egy-egy bűncselekmény éppen azért lebet annyira felkavaró, mert olyan ritka. És a regény újságíró-nyomozója azért is olyan sérülékeny, mert szinte a saját „szomszédságában” dolgozik.*

ARNI THÓRARINSSON ■ A közelség elkerülhetetlen, hiszen kis lélekszámú társadalomban élünk, ahol többé-kevésbé mindenki ismeri egymást. Az emberek összetartanak, és mindig lehet segítséget kérni egy-egy ismerőstől. A dolgok másik, negatív oldala viszont az, hogy érdekhálózatok

jönnek létre szerte az országban, és ezektől már csak egy lépés a korrupció. Más szóval az emberek azért tudják elérni a céljaikat és megóvni személyes érdekeiket, mert ismernek valakit, aki ilyen vagy olyan helyzetben a segítségükre lehet. Egy krimiszervezőnek persze épp ettől rendkívül izgalmas ez az egész.

A geológiai törésvonal geopolitikaivá vált

ARTE ■ *Thórarinsson városi nyomozásai egybecsengenek Stefansson történelmi-társadalmi vizsgálódásaival. Mindkettőjüket erősen foglalkoztatja az állandóan egymással ellentétes irányokba ráncigált, angolszász hatás alatt álló sziget sebezhetősége. 1949-ben, pusztán öt évvel a függetlenség elnyerése után szenvedélyes tiltakozások és összecsapások kísérték Izland csatlakozását a NATO-hoz. Az izlandiak nem akartak beleegyezni, hogy ötezer amerikai katona állomásozzon a területükön. A geológiai törésvonal geopolitikaivá vált.*

JÓN KALMAN STEFÁNSSON ■ Az amerikai katonák ötven évig maradtak nálunk. A jelenlétük meghatározó hatással volt a gazdaságra, és a kultúrára is. Nyilván ezért „amerikanizálódott” jobban a társadalom, mint a többi skandináv országban.

ARNI THÓRARINSSON ■ Hát persze, hogy hatott rám, hogy itt volt az amerikai támaszpont! Olyannyira, hogy életem végéig kitart. A bázis rádióján kezdtem rockzenét hallgatni, mert az izlandi adón akkortájt nemigen volt ilyesmi, leginkább zsolttárok mentek... Aztán a tévésorozatok a támaszpont csatornáján, meg a régi filmek! Csupa olyasmi, ami kölyökkorban óriási hatást gyakorol az emberre. Például felléptünk a bázis klubjában a kétfilleres zenekarunkkal, amely többé-kevésbé a Beatles hatása alatt vélt állni. Életemben először ott kínáltak meg alkohollal, tálcán hozták a katonák... A sör akkoriban Izlandon be volt tiltva. Kész aranybánya volt a bázis srácoknak, ha be akartak rúgni. Én akkor ellenálltam... aztán később behoztam a lemaradásomat.

ARTE ■ *Az amerikai támaszpont jelenléte miatt állandósul a szigetország két világ közötti helyzete. Izland valóban ideális színhely a kelet és nyugat közötti viadalokban: ezt mutatja az orosz Borisz Szpasszkij és az amerikai Bobby Fischer 1972-ben Reykjavíkban vívott legendás sakkjátszmája is. Fischer otthagya a játékot, s elvonul, hogy átadja magát a lávamezők varázsának; de ő lesz a világbajnok. Reagan és Gorbacsov kézfogásával a hidegháború sorsa is Reykjavíkban pecsételődik meg. Az izlandi társadalom mindeközben egyfolytában a NATO-bázis felszámolását követeli.*

ARNI THÓRARINSSON ■ Igen, a kor jelszavai így szóltak: „Izland, ki a NATO-ból”, „Takarodjon a hadsereg”. Nem azonosultam velük igazán, hiszen én az amerikai rádióját hallgattam. Ellentmondásosnak éreztem, hogy tüntessenek a NATO jelenléte ellen, miközben nyakig ülök az amerikai kultúrában. Egy dolog azonban biztosan hatott rám ebben a mozgalomban: egyszer s mindenkorra eltávolodtam a hatalomtól és a képviselőitől. Ez csak erősödött, amikor külföldön tanultam, majd újságíró lettem. A hatalommal szembeni kritikusi gondolkodásom ebből a korszakból ered.

ARTE ■ *A világok szélén fekvő sziget, amelynek lakói azt gondolhatták, hogy elkerülik őket a megpróbáltatások, hamar áldozatául esett az utóbbi évtizedekben példátlan méretű válságnak.*

JÓN KALMAN STEFÁNSSON ■ A gazdasági összeomlást megelőző években biztosak voltunk benne, hogy virágzó országban élünk, és gazdagok vagyunk, mint Krózus. Hogy hamarosan megveszszük Kopenhágát és Londont, és Izland lesz a világ pénzügyi központja. Száz százalékgig biztosak voltunk abban, hogy mi vagyunk a legjobbak és a legerősebbek a világon. Gazdasági rendszerünk, a vagyion, a jólét, az országot elárasztó fenomenális összegek fényesen bizonyították páratlan sikerünket. Mintha a jobboldali kormányok megteremtették volna az ideális társadalmat, félúton Európa és Amerika között. Mintha mi lettünk volna a követendő példa, és sokkal többre vittük volna, mint a négy északi ország, amelyeket annyira gúzsba kötött az ostoba óvatosság. Az izlandi miniszterelnök nyakába vette a világot, és mindenütt az új vikingek kivételes érdemeit zengte. Sztékürtölte, hogy Izland a fejlődés élén jár, miközben a dán és egyéb európai szakértők már fenntartásaikat hangoztatták, és óva intettek minket a semmire épülő hihetetlen fejlődéstől, az illuzórikus, soha nem létezett pénzen „nyugvó” növekedéstől. Van valami mélyen valószínűtlen az izlandi társadalomban, ezért olyan jó itt írónak lenni. A téma kimeríthetetlen.

AUÐUR AVA ÓLAFSDÓTTIR ■ Elkötelezett írónak tartom magam, nem abban az értelemben, hogy valamelyik politikai párthoz tartoznék, hanem azért, mert a könyveimben nagyon világosan megjelenik az életről alkotott felfogásom, többek között a profittal és a növekedéssel szembeni állásfoglalás, és annak a gondolatnak a tagadása, hogy mindennek a mértéke a pénz. A győztesek nem érdekelnek túlságosan. Hajlamos vagyok inkább a gyengék mellé állni. Úgy is mondhatnám, hogy hiszek a gyengék erejében, és néha az képelem, hogy azok helyett is szólok, akik nem tudnak hangot adni érzéseiknek, nem tudják magukat megvédeni. Szerintem nagyjából ez lenne az író szerepe.

ARNI THÓRARINSSON ■ A kapzsiság, a rövid távú gondolkodás és persze a gazdasági érdekek védelme, meg a velük összefüggő korrupció, amely minden társadalomban uralkodik: ezek ellen kell küzdeni. Nem könnyű feladat, de folytatni kell. Minden önmagát egy kicsit is komolyan vevő bűnügyi regény arra törekszik, hogy leplezze a társadalmat és a mentalitást megfertőző korrupciót.

AUÐUR AVA ÓLAFSDÓTTIR ■ Izland folyamatosan két ellenkező irányba tart: az ország területe szüntelenül nő. Az egyik lemez Amerika, a másik pedig Európa felé nyúlik. Mintha az ország helyzetét jelképeznék az óceán közepén, két kontinens között. De nekem meggyőződés, hogy Izland alapvetően európai.

ARNI THÓRARINSSON ■ Az izlandiak, mint mindenki, aki Európában él, európaiak. Amerika gyakran próbál beavatkozni a pénzével, a kultúrájával, de nekünk az a dolgunk, hogy büszkék legyünk az európaiságunkra, és egyszer majd ne tekintsük a mamánknak Amerikát.